

James M. [illegible]

[illegible]

1772

Berättelse,

Om De

Märkwärdiga Händelser,

Som

Sig i Stockholm tildragit,

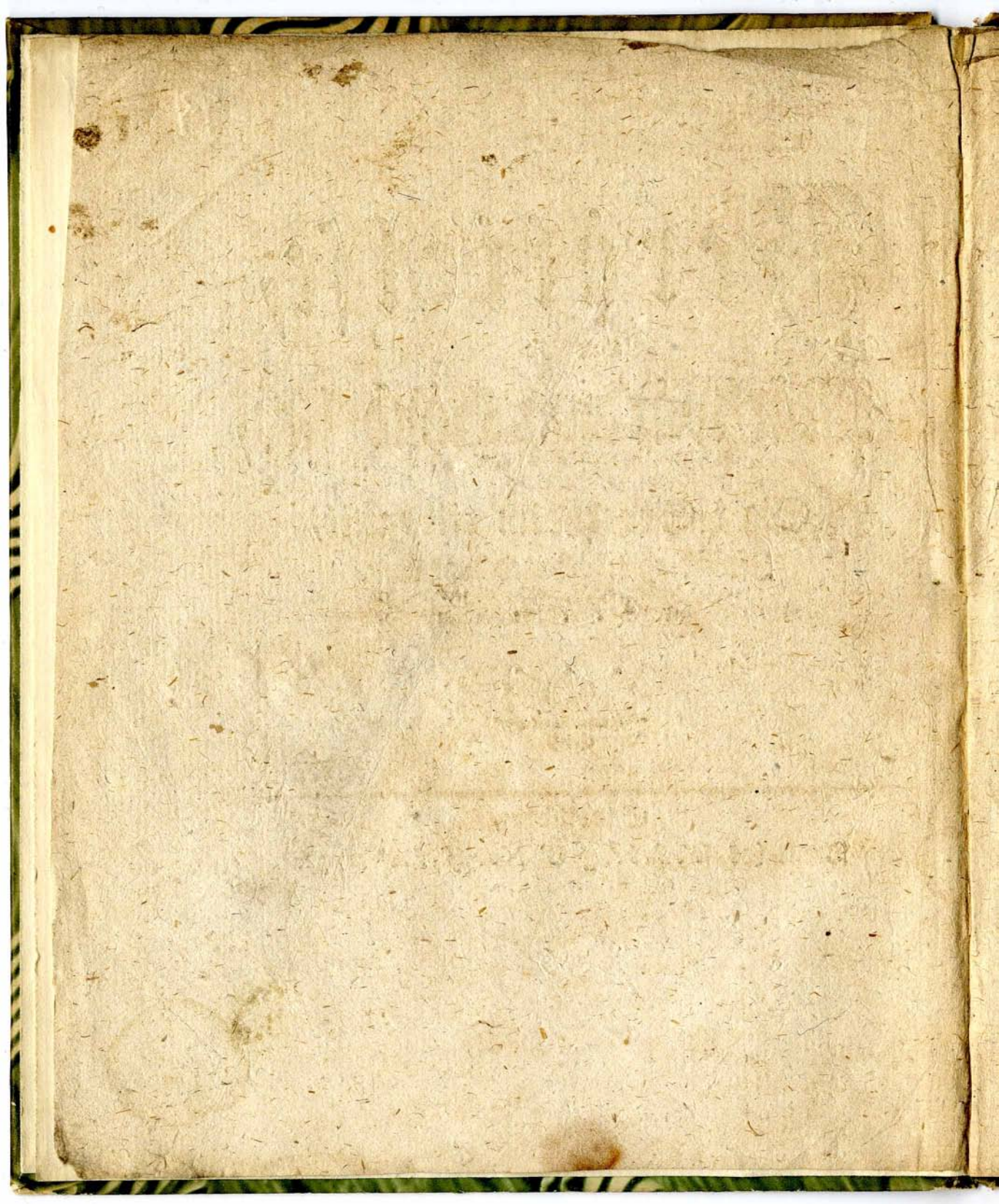
Från d. 19 til och med d. 21 Aug.

1772.

Stockholm,

Tryckt hos Wennberg & Nordström* 1772.

Den 16 Augusti om aftonen återkom hit til Sta-
den Öfwer-Ståthållaren, Baron Rudbeck, at hwil-
ken Rikens Ständer hade updragit, at i åtskil-
liga Wärf göra en Resa til Göttheborg och Skåne.
Morgonen derefter aflade han genast Berättelse til Kgl.
Majt och Rådet, huruledes han wid ankomsten til
Christianstad funnit Portarne tillutne och Ströket på
Wallarne wände in at Staden; At oaktadt alt hwad
han funnat anföra, hade man wägrat at insläppa ho-
nom uti Fästningen; At han förgäfwes begärt få ta-
la med Commendanten, hwilken sig ej welat inställa,
och då han sagt sig wara stickad af Rikens Ständer,
hade den wakthafwande Officeraren swarat, at man
dock ingen ting hade med honom otalt och at alt gjor-
des efter Ordres. Öfwer-Ståthållaren Rudbeck för-
malte widare, sig hafwa funnit Fortifications-Officerare,
som upkastade nya Utan-Wärf, och hwilka på tillfrågan,
hwad orsaken wore til detta owanliga arbetets företa-
gande, hade swarat, at det endast skedde på Commen-
dantens befallning.

Samma dag, eller d. 17, blet tidningen om up-
resningen i Christianstad bekräftad genom en Courier,
som Hans Kongl. Höghet Prins CARL hade affärdat
ifrån Lands-Crona. Denna Courier medbragte, at
Hans Kongl. Höghet hållit en Krigs-Consell, hwartil
han kallat, utom gamle Fält-Marskalken Grefwe Ha-
milton, de förnämste til hands warande Officerare,
och at alla enhälligt stadnadt i det beslutet, at man
genast borde församla Troupparne i Provinzen och in-
gen tid försumma, at bringa de uproriske til lyd-
nad.

I anledning af Dese Tidningar sammankommo så wäl Rådet, som Secrete-Utskottet på owanlig tid, för at öfwerlägga om utwägar, at hindra den upstånde lågans widere utbredande; men deras första anstalter gafswo nogsamnt tillkänna, det de woro mindre om-tänkte, at dämpa rörelserne i Skåne, än deraf taga en anledning til de håftigaste, och efter al liknelse brot-sligaste steg. Riks-Rådet Baron Fank, en af de för-nämste Hufvudmän uti det Partiet, som gjort sig Mästare af Regeringen, blef utnämnd at begifwa sig til Skåne, försedd med den widsträktaste myndighet. Som Prins CARLS närwaro i denna Province, och än mera den kärlek och tilgifwenhet han sig hos Troup-parne förwärfwat, upwakte farhåga hos det rådande Partiet; så blef Hans Maj:t af Secrete Utskottet an-modad, eller rättare sagt pålagd, at hitkalla höabe-nämlte Herre, tilika med Desz Hr Broder Prins FREDRIC, hwilken sistnämnde Herre wissades wid Medewi uti Öster-Göthland, för at där nyttja Bruns-Curen; alt under förwårdning, at ej wilja blottställa Deras Kgl. Högheter för de uproriskes företaganden. Rådet och Secrete-Utskottet wägade ej heller förtro sig til Garn-izonen i Stockholm, hwilken wid flere tilfällen hade wizat tilgifwenhet för dergs Konung, hwarföre en Bataillon af Uplands och en af Södermanlands Re-gemente fick befallning at ofördröjeligen hitkomma. Bor-gerskapet til Håst anbefalles, at Patrouillera öfwer hela Staden. Riks-Rådet Gref Kalling blef nämnd til Commenderande General här i Staden med en o-änstränkt myndighet. Hans Maj:t anmodades, at icke fara utur Staden. Härwid bör anmärkas, at alla dese Beslut togos utan affeende på Hans Maj:ts tan-
kar: Man begärte af honom ej annat, än at blindwits nudertekna de Befalningar, som härledde sig ifrån de-
ras

ras oro, deras misstroende, och torde hända ännu farligare affigter.

Den 18 förtfattes öfverläggningarne i Rådet och Secrete-Utskottet, och de samme afbrötos endast under det man gaf Ständerne del af de redan wärdtagne mått, hwilka af dem gillades. Daktadt alla de anledningar Hans Maj:t hade til misnöje öfwer den ringa aktning man ständigt wisat Honom, och som antingen tyktes utmärka det synligaste förakt, eller et stadgådt upsat, at utbrista emot honom, är dock sannolikt, at Hans Maj:t sådant icke utrat, ej heller warit sinnad, at strida til det uppenbare Steg, hwilket Han så lyckligt utför, om icke Han haft de säkraste underrättelser, at oron och misstroendet af det Partiet, som trodde sig wara rådande, satte Dess Frihet och Lif uti den alldrastörsta fara, at i deras hemliga öfverläggningar war fråga om at bemästra sig Dess Person, och göra Honom ansvarig för den Almänna nöden och olyckan; samt at man ärnade sådant utföra natten emellan d. 19 och 20, då Uplands Bataillon skulle inrycka. Man weste desutom, at Hans Maj:t war instängd inom Staden, och at Ordres woro gifne til Tullarne, at neka Hans Maj:t utresan. Hans Maj:t war så mycket mera at beklaga, som Han icke kunnat förutse det Han skulle bringas til denna högd af olycka, och hade föhakteligen ej kunnat taga någre mått til sit förswar. Man hade skilgt ifrån Honom alla de Personer, på hwilkas nit Han hade kunnat räkna. Churu säker han war om Folkets tilgifwenhet, war den sanma dock af ingen nytta, så länge Soldaterne ej förklarar sig för Honom. Man weste ej hwad räkning man kunde göra på deras trohet, den man ännu ej hade försökt.

Konungen war blottad på alt; men Han fant
alt inom sig sielf. Hans försigtighet, Hans ståndaktighet,
Hans mod, rättare sagt Hans dygd årsatte al
brist. Bragt därtill at endast taga råd af sig sielf,
begaf Hans Maj:t sig d. 19 om morgonen til Gardes
paraden på Arsenal's Gården, och lät där för Sig exercera
den delen som samma dag skulle hafwa wakt på
Slottet och Normalms-Torg. Et stort antal Officerare,
som hade wid detta tillfället församlat sig omkring
Hans Maj:t, woro honom til Slottet följaktige,
dit Hans Maj:t sig til fots begaf. Klokan war emot
11 när Högstbemälte Herre ditkom; och inget wesse
hwad Han kunde förhafwa. Den up och afmarcherande
Gardes Wäcken war på platsen; Han befalte at
den samma skulle stadna qwar och sedan han gådt in
i Corps de Gardet, ledsagad af en talrik samling af
Officerare, talte han til dem med den behagelighet, den
styrka och den kallsinighet, som äro honom medfödde;
Han gjorde dem en listig målning af sin beklagansvärde
belägenhet, af de inbrott man hade gjort i Hans
höga rättigheter och den öfwerhängande faran hwilken
med Han war hotad; Han sade, at Hans upsat icke
wore at företaga något emot des undersåtares fri- och
rättigheter; at Han endast sökte befästa dem; at om
de wille gripa Honom under armarne, så wille Han
upoffra Sig Sielf för at rädda Riket och rycka det ut
ur den fäseliga Anarchie, som förnedrat det samma
och som skulle störta det i en oundwikelig undergång.
Officerarne, som til antalet kunde wara wid på 200,
Under-Officerarne inberäknade, hyppade sit bifall genom
et almint fröjderop. De aflade genast sin Trohets-
Ed, undantagandes 2 Capitainer och en annan Officerare
af samma Regemente. De begge första togos i
fångsligt förwar, och den tredje, som bortswimmade, blef
fri. När

När detta skjedt, begaf Hans Maj:t sig in på Borggården, och då begge Gardes-Wackterne woro inkomne, hölt Han till dem et nästan dylikt Tal, som det han hållit til Officerarne. Han försätrade at Han med dem wille gå i Lif och i Död, och frågade, om de wille göra det samma med Honom. Deras swar bestod i fördublade rop: Leffe Konungen. De aflade genast Eden. Rikens Råd, som efter wanligheten woro samlade i Råd-Kammaren, föranktos af desse rop och en händelse, på hwilken de ej kunde wara beredde, at förfoga sig til fönstret, hwarest de med oro wäntade på utgången häraf, när någre Officerare upkommo til dem med befallning at hålla sig stilla inom sit rum, och försäkran at man skulle sörja för alla deras behof, och at intet ondt skulle dem wedersaras. De wille swara; men deras Aristocratiska Myndighet want nu mera icke geböt, och de måste lyda. Slots-portarne tillstöttes genast därefter, och kadjorne uppsändes; Inmanföre stadnade en del af Manskapet, och med den andra begaf Hans Maj:t sig under et talrikt följe til Artillerie-gården. Han emottogs därstädes med de utmärktaste fröjde-rop och det wakthafwande Manskapet aflade Eden. Sedan Hans Maj:t gjordt sig Mästare af denna wigtiga Post, uprättade Han därstädes Sit Högwarter för at göra fina anstalter. Han lät utdela Ammunition ibland Manskapet, och befalte at Artillerie-Regementet skulle samlas. Gardet hade redan erhållit samma befallning. Man lät utur Tyghuset uttaga flere Stycken, som fördeltes ikring Staden och sattes på de nödigaste ställen. Piqueter affärdades til at försäkra sig om Tullarne, och tilse at ingen förntur Staden. Hans Maj:t lät en Stats-Secreterare upkomma, och befalte honom utfärda Contra-Ordres til de i marche warande Bataljoner. Officerarne, hwil-

En öfverbragte de samme, behöfde så mycket mera hast, som de om eftermiddagen mötte Uplänningarne 2:ne mil ifrån Staden. Chefen för denna Troupe, öfverste Lieutenanten Baron Cederström, som war det rådande Partiet mycket tillifwen, arresterades och fördes til Staden, samt friggis sedan han aflagt Eden.

Amiralitetet på Skerpsöholmen, som utgör en vigtig Post, afväntade icke Konungens befallning at förklara sig, utan sticade sina Deputerade, som försäkrade Hans Maj:t om dess Nit och Trohet. Han uttrade däröfver emot dem Sit Nådiga nöje, och anbefalte dem at hålla sit Folk i god ordning, och at styrka dem i deras goda böjelse, til dess Hans Maj:t hiesel kunde komma och taga Eden af dem. Man bör ej förtiga, at Borgerskapet til Häst, som det rådande Partiet för sin säkerhet förordnat til waktållning, worde förste at förklara sig för Konungen. Fastän Hans Maj:t hade låtit tillsäga allestädes, at man borde hålla sig stilla, och Han ej heller hade orsak at wara misnögd med folkets böjelser, som endast wisade glädje och fågnad; befalte Han dock at taga öfver Ståthållaren Baron Rudbeck i fångsligt förwar, hwilken med häftiga och obetänksamma utlätelser sökte upreta Böbeln; men som Han förut såg, at wärkställigheten af denna befallning kunde möta swärigheter och motståndet förorsaka et uplopp, hwilket kunde hota de främmande Ministrers säkerhet, låt Han genom en af Sine Kammerherrar på et ganska Nådigt sätt anmoda dem at förfoga sig up til Slottet, försäkrandes at dem ingen ting skulle fattas, och de där skulle wara i fullkomligaste säkerhet. Största delen insunno sig tilfölje häraf på Slottet; men någre ursåttade sig. Dock sedan Hans Maj:t genom Hof-Canceleren låtit förståndiga desse senare, at som Hans Maj:t icke med indifferen-

ce kunde se deras säkerhet vara i fara, skulle Han;
i fall de vågrade at begifwa sig up til Slottet, blif-
wanödsakad at sätta wagt för deras hus, hwarpå de
ändteligen togo det Partiet at upkomma til sina Med-
bröder. Medan detta påstod, håltades Öfver-Ståthål-
saren Rudbeck och upfördes til Slottet. Hans Maj:t,
för at än ytterligare öka den almännas säkerheten, ut-
sände sina Hårhålder, beledsagade af Pufor och Trom-
peter, samt af Borgerskapets Cavallerie. Dese Hår-
hålder utbläste på alla Torg och Gator en Kungörel-
se, hwarigenom Hans Maj:t försäkrade at bibehålla
hwar och en wid sine Fri- och Rättigheter; förklarar-
des tillika at Hans Maj:t endast wille hämnna mis-
bruken och utrota hellswäldet, som hade förorsakat al-
män och enskild olycka. På alla ställen där denne
Kungörelse uplästes, hördes de gladaste Fröjde-rop af
den til et stort antal samlade menigheten. I medlertid
ärhölt Hans Maj:t på Artillerie-Gården en Courier
ifrån Hans Kongl. Höghet Prins CARL, med en Be-
rättelse om sakerilas tillstånd i Skåne, hwilken syntes
wara tilfredsställande. Wid samma tid ankom äfwen
Courier ifrån Hans Kongl. Höghet Prins FREDRIC,
som försäkrade Hans Maj:t om sin Trohet och åtrå
at där af gifwa Hans Maj:t öfwertygande prof. Beg-
ge Couriererne blifwo genast återsände.

Sedan alla anstalterne med Artilleriet woro gjor-
de, och de Ordres, som fordrade största skyndsambeten,
blifwit utfärdade, steg Hans Maj:t åter til häst och be-
gaf sig til Skepsbolmen. Windbruggan, som war up-
dragen, nedfaldes wid Hans Maj:ts ankomst. Hans
Maj:t emottog Eden af Soldaterna och Sjö-folket, och
afreste derifrån under deras Glädje-rop. Sedermera
förfogade sig Hans Maj:t til Norrmalmns-Torg, hwar-
est en stor del af Gardet war upstald. Eden aflades

af

af Soldaterne under deras och det fringsstående Folkets rop: Lefwie Konungen! Derefter infant Sig Hans Maj:t på Rådhuset, där Magistraten war samlad för at swärja den nya Trohets-Eden. Sedan detta skjedt, for Hans Maj:t til Södermalm, hwarest en annan del af Gardet, som där stod under Gevär, aflade samma Ed, och begaf sig derifrån til Skepsbron. Båtsmännen, som hade sprungit up i tågen och på Masterna, låto höra sina Glädje-Rop. Med icke mindre nöje börde Hans Maj:t de samma uprepas af en stor myckenhet Borgare och Jawånare, som på detta stället tilllypt.

Som all ting nu mera syntes wara stilla, återbegaf Hans Maj:t Sig til Slottet. Han gaf Sig knappast tid at hwila och taga någon förfriskning. Kort därefter lät Han inkalla Frammande Ministernerne. De woro näppeligen inkomne, för än han sade til dem: " Mine Herrar! Det är med tårar i ögonen, som jag måste widgå det steg, hwartil Thafwen warit åsyna wittnen, och hwilket jag warit nödsakad at göra. Min Person och Mit Rikes säkerhet woro i fara. Jag beder Eder at gifwa Edra Hof sådant tillkänna, och at försäkra dem, at de skäl, som Mig dertil föränlatit, skola gillas af hela Europa, när de blifwa bekante, och at detta på intet sätt skal rubba den fred, wänskap och sänja, som jag ärnar underhålla med alla Magter, och i synnerhet med Mine Wänner och Grannar. Hwad jag gjordt, påsynstar Mit Folks bästa och den saniskildiga Frihetens bewarande. Det är för Eder egen säkerhets skull, som jag låtit anmoda Eder hit til Slottet upkomma. Daktadt Jag genom de uttryckeligaste befallningar sökt förekomma af oordning, fruktade Jag likwäl at Pöbeln torde skrida til några ytterligheter. Jag har härigenom welat å daga låg-

ga, huru mån Jag varit om Eder Personers säkerhet. Det beror nu på Eder Sjelfwe at antingen fara hem eller gwarblifwa på Slottet, hwarest Jag för Eder skal låta tilreda tjenliga rum. Som Koningheten tycktes wara wäl stadgad och den bästa ordning regera, togo alla Ministrar nästan i samråd det parti at ifrån Slottet afresa.

Om den 19 Aug. blifwer en i Swenska Tide-Böckerne i alla tider märkwärdig Dag; så bör tillika ihugkommas, at denne så litet förutsedde Revolution blifwit til ända bragt utan det minsta buller eller ringaste wäldsamhet. Man skulle sagt, at Soldaterna och Menigheten endast varit samlade til en Högtidelighets firande. Öfwer alt syntes ej annat än glada och nögda Ansigten. Man hörde blott Gen-ljud af: Lefwe Konungen! Gamla och unga buskade wälsignelser öfwer honom. Dvärnorne omgäfwö Konungens Häst, kysste Dess Fötter och låto kyssa Dem af Barnen, som de buro i skötet. Emot sin wilja har Konungen funnit nödigt at försäkra sig om wisa Personer, hwiskas oroliga sinnelag ej på annat sätt kunde styras. Men under det Han sörgde för sin egen säkerhet och Folkets wälfärd, wille Han genom sin Råd mildra en nödwändig stränghet. Dess medfödde mildhet framlyste i alla de befallningar Han utgaf. Han wille ej at man skulle föröfwa någon wäldsamhet, eller illa bemöta dem, som med skjal borde hållas mistänkte, och som, torde hända, förtjent Hans wrede, om Hans Mildhet hade tillåtit at tänka på de oförrätter, Han kunde hafwa at hämnas. De Arresterade saknade inga af deras beqwämligheter. Bland dem woro jämtwäl en Generals-Person, hwilkens affigt wäl icke war mistänkt, men som af en för högt drifwen gramlagenhet wägrat aflägga den Nna Eden.

Det är i sanning förundran värdt, med hwad sin-
nesstyrka, ståndaktighet och ordning H:s Maj:t om all ting
förordnat. Ingen ting unföll Hans omtänka. Ingen ore-
da, ingen otydelighet i befallningarne; deras sammanhang
war oförlitneligt. Allt war klart och noggrant. Med et
ord: man kan säga om GUSTAF den Tredje, at i Des
första Coup d' Eslai framlyst alla de föllsynte Egenstaper,
som förwärfwat Des Företrädare, de Store GUSTAVER,
en odödelig Ara.

Natten emellan d: 19 och 20, war öfwer allt i Sta-
den tyst och stilla; Folket utan oro eller mistroende. Sol-
daterna hwilade på deras Wapn. Konungen allena wille
icke njuta någon hwila, ej heller lita på någon annan, än
Sig Sjelf. Han fruktade, at mörkret torde gifwa tillfälle
til försök emot den allmänna säkerheten. Han war derfö-
re nästan hela natten til Häst, jämte det at pålitelige Of-
ficerare word här och där i Staden fringspridda, hwilka
delte denna omsorg med Konungen.

Den 20:de fortsattes de den förra dagen widtagne
försigtighets mått, och H:s Maj:t emottog Eden af alla
Collegier, af Borgerskapet, af dettas Cavallerie och In-
fanterie. Dagen derpå aflades Eden äfwen af dem, som da-
gen förut antingen undwikit eller wägrat, at aflägga den
samma. Officerarne af Uplands Regemente, som warit be-
fält at rycka in i Staden och sedermera fåt Contra - Dr-
dres, erhöilo på begäran tilstådjelse, at inför Konungen af-
lägga deras Huldhets Ed. Någre Huswudmän för Mot-
Partiet anhöllo och blefwo tillsläpte til Eden. Samma dag
eftermid, kallades Rikens Ständer til följande dagen eller
den 21:ste på Riks-Salen, under antydning af hårdaste straff
för dem, som sig därstädes icke infunno.

Då Ständerne den 21, i anledning häraf, församt-
lat sig, begaf Hans Maj:t Sig uti sin Kongl. Skrud til
Riks-

Riks-Salen, satte Sig på sin Thron och hölt et ganska rörande Tal. Sedan Han förestält, med hwad möda Han sökt förena sinnen, deras otillbörliga upförande, de vordningar och den olycka, hwaruti deras misshälligheter hade störtat dem, försäkrade Han sit fattade oryggeliga upsat wara, at ej wilja styra annat, än et Fritt Folk, at Han redan hade affswurit det oinskränkta Enwäldet, och at Han inför Gud förnådde denna Eden. Han tillade, at Han låtit upfatta en Regerings-Form, sådan, som den i äldre tider, och i synnerhet ifrån Gustaf ADOLFS tid til början af CARL den II:s Regering, eller för 1680 varit.

Sedan nyssnämde Regerings-Form af en Revisions Secreterare war föreläst, steg Konungen sielf up och frågade om de densamma antaga wille, hwilket af et starkt och tydligt Ja! Ja! Ja! och händernes uplyftande enhälligt beswarades. Konungen gaf därpå tecken at Landt-Marskalken och de öfrige Talemännen, at stiga fram och undertekna denna Act; och då sådant war wärkställdt och de åter intagit deras ställen, wände Hans Maj:ts Sig å nyo til Ständerne, sägandes: "Alt än ytterligare befästa de nu ingångna förbindelser, äskar jag, at I de samma här med liflig Ed bekräftan, sådan som jag Eder den nu förestafwa wil". Därefter och då Ständerne denne Ed aflagt, slutade Konungen altsammans med en upmaning, at tacka den Högste, som på et så förunderligt wis befrämjat den nuwarande lyckeliga Förening emellan Honom och Dess Folk. Hwaruppå söngs: O Gud! wi lofwe Dig! och Rikens Ständer framträdde at kyssa Konungens Hand.

Ingen af Rikens Råd war wid detta tillfälle närwarande, emedan de ännu woro under förwar på Kongl. Slottet, och Hans Maj:t desutom förklarar, då de blef-

wo inneslutne, at Han dem såsom Ständernes Fullmägtige ej erkänna kunde.

Således slutades på föga öfwer 2:ne dagar en af de största och lyckeligaste Regements förändringar, som Historien kan framwisa. Man ser hos alla Stadsens Inwånare den innerligaste glädje och fågnad öfwer denna händelse, som säkerligen förebådar hela Landet största Lycksalighet.

Enär alt war tyst och stilla, började emot kl. 5 om aftonen Troupperne at aftåga, äfwen som Canonerne blefwo til Artillerie-Gården återförde.

Riksdags-Öfwerläggningarne låra ännu någon kort tid fortsättas, i anseende til Stats- och Finance-Werkets reglerande; men ej sträckas til andra Årender, än dem Konungen at Ständerne öfwerlämmandes warder.

Hamperöns Gårde: 1772

